

Umsögn Sambands íslenskra framhaldsskólanema - SÍF vegna tillögu til þingsályktunar um aðgerðir í þágu námsmanna vegna COVID-19

Þingskjal 1268 – 733. mál
150. löggjafarþing 2019-2020

26. maí 2020

1. tl.

SÍF hvetur Alþingi til að samþykkja 1. ml. 1. tl. þingsályktunartillögunnar um að tryggja námsmönnum rétt til atvinnuleysisbóta en skýrt þarf að vera í tillögunni að um er að ræða alla námsmenn, bæði framhaldsskóla- og háskólanemendur.

Framhaldsskólanemar líkt og aðrir námsmenn sjá fram á mikið atvinnuleysi og fjárhagslegt óöryggi á komandi mánuðum. Stór hluti nemenda reiðir sig á sumarvinnu til að geta framfleytt sér og í sumum tilfellum sinni fjölskyldu yfir vetrarmánuðina þegar þeir eru í skóla. **Ef litið er á samantekt Hagstofunnar frá 2018 má sjá að 70,1% ungmenna á aldrinum 18-25 ára unnu samhliða skóla og 82,1% voru í sumarvinnu. Því er sláandi að sjá að frá því í febrúar hefur fjölgun hefðbundinna atvinnuleitenda¹ verið mest hjá þessum aldurshópi, eða um 52%.** Ekki má gleymast að framhaldsskólanemar, 18 ára og eldri, eru ríflega 13.000, á öllum aldri, með mismunandi bakgrunn og fjölskylduaðstæður. Ekki allir nemendur hafa öryggisnet sem þeir geta leitað í þegar hallar undan fæti, því þarf að tryggja fjárhagslegt öryggi námsmanna með því að veita þeim rétt til atvinnuleysisbóta frá og með 1.júní.

Þá er enn ósvarað spurningunni **hvað með námsmenn sem ekki hafa náð 18 ára aldri?** Ekki má ganga út frá því að þeirra öryggisnet sé sterkara þrátt fyrir að vera ekki lögráða. Ef aftur er litið á samantekt Hagstofunnar frá 2018, þá unnu 55% 17 ára ungmenna samhliða skóla og 84,2% voru í vinnu yfir sumarmánuðina. SÍF vill sjá aðgerðir ráðamanna í þágu framhaldsskólanema undir 18 ára, fjölgun starfa í vinnuskólum sveitarfélaganna sem og niðurfellingu skólagjalda fyrir sumareiningar. Hið síðarnefnda ætti að gilda fyrir alla framhaldsskólanemendur í þeirri von um að fleiri nýti sér það sumarnám sem í boði verður enda virkni ungmenna ekki síður mikilvæg en að þau afli sér tekna. SÍF telur það afleitt að hugsa til þess að fleiri þúsund nemendur munu hvorki hafa vinnu né stunda nám í rúma tvo mánuði í sumar.

Varðandi 2. ml. 1. tl. þingsályktunartillögunnar þá styður SÍF að Lánasjóður íslenskra námsmanna (LÍN) móti aðgerðir til að bjóða upp á framfærslustyrk fyrir júní, júlí og ágúst fyrir námsmenn í hlutastarfi. Í **fréttatilkynningu** frá LÍN frá 13. maí 2020, má sjá að lánasjóðurinn hefur nú þegar komið af stað aðgerðum til að koma til móts við þarfir háskólanema. **SÍF vill þó undirstrika mikilvægi þess að rýmka úthlutunarreglurnar enn frekar og gefa framhaldsskólanemum færi á að nýta sér aðgerðir LÍN, ekki aðeins iðn- og verkema heldur einnig bóknámsnema.** Líkt og komið hefur fram í umsögnum SÍF vegna frumvarps um Menntasjóð námsmanna þá fá bóknámsnemendur í framhaldsskólum annarsstaðar á Norðurlöndunum fjárhagslegan stuðning stjórnvalda, ýmist í formi styrkja eða lána. Skýtur það skökku við þegar íslenskir framhaldsskólanemar þurfa að greiða

¹ Þeir sem ekki voru með minnkað starfshlutfall

meira fyrir skólagögn en jafnaldrar þeirra á Norðurlöndunum líkt og segir í [frétt Velferðarvaktarinnar](#). Því telur SÍF að nú sé lag, í því ástandi sem ríkir, að rétta af þennan mismun sem íslenskir framhaldsskólanemar búa við. Með því móti mætti taka skref í áttina að því að draga úr háum brottfallstölum á Íslandi en í [skýrslu Norræna ráðherraráðsins frá 2018](#)² kemur fram að brottfall ungs fólks úr skóla er umtalsvert hærra á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum og að meðaltali í Evrópu. Er orsökina meðal annars rakin til mismunandi stuðnings við námsmenn sem SÍF telur vera hreint stuðningsleysi, sér í lagi við bóknámsnemendur.³

2.tl.

SÍF hvetur Alþingi til að samþykkja 2.tl. þingsályktunartillögunnar en leggur jafnframt áherslu á mikilvægi þess að framhaldsskólar verði einnig settir undir þann lið, þ.e.a.s. að sú sálfræðiþjónusta sem boðið er upp á í nokkrum skólum landsins verði tryggð en ekki aðeins í boði þegar vel stendur á. Þá þarf að tryggja aðgang að sálfræðingum innan veggja allra framhaldsskóla landsins, óháð stærð og staðsetningu, eigi síðar en strax.

Í nýlegri [könnun](#) sem SÍF framkvæmdi dagana 1. apríl - 27. apríl til að fá innsýn inn í stöðu og líðan framhaldsskólanema vegna COVID-19, sögðust 57,9% nemenda finna fyrir kvíða af einhverju tagi í þeim aðstæðum sem nú eru og 56,1% finna fyrir depurð.

SÍF hefur lengi talað fyrir því að sálfræðingar verði aðgengilegir í öllum framhaldsskólum landsins enda gefið góða raun í þeim skólum þar sem þeir eru nú þegar starfandi. **Telur félagið að ofangreindar tölur sýni svart á hvítu að þörfin fyrir skólasálfræðinga er brýn hér og nú enda ljóst að margir eiga um sárt að binda í þjóðfélaginu á COVID-19 tímum og líklegt að biðlistar eftir sálfræðingum á heilsugæslunni munu lengjast í samræmi við það.** Því mun fjölgun sálfræðinga þar ekki nýtast nemendum sem skyldi og mikilvægt nú sem aldrei fyrr að nemendur hafi greiðan aðgang að þjónustunni innan veggja síns skóla.

4 .tl.

SÍF hvetur Alþingi til að samþykkja 4.tl. þingsályktunartillögunnar. **Tillagan samræmist þeim kröfum sem félagið setti fram í [ályktun](#) sinni um stöðu iðnnema vegna COVID-19 þann 19. mars 2020.**

Í kjölfar efnahagshrunsins 2008 misstu margir iðnnemar starfsnámssamninga sína og eru nemendur áhyggjufullir að það endurtaki sig. **Í niðurstöðum könnunnar SÍF um stöðu og líðan framhaldsskólanema vegna COVID-19 kemur fram að iðnnemar hafa misst samningana sína á undanförunum vikum og enn fleiri bíða í óvissunni um hvort þeir haldi sínum samningi. Eins og nefnt er hér fyrir ofan var könnunin framkvæmd í apríl og hefur atvinnuástandið á landinu tekið snarpar beygjur síðan þá og allar líkur á að staða iðnnema hafi versnað hvað varðar starfsnám. SÍF tekur undir það sem fram kemur í tillögunni að setja þarf aukið fjármagn í Vinnustaðanámssjóð enda ljóst**

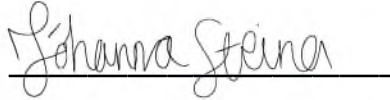
² Bls.90

³ „Student support structure differs between Iceland and the other Nordic countries, many adolescents have easy access to and must work to finance living and study, making students more vulnerable to not completing their studies.“

að halla mun undan fæti hjá mörgum meisturum á komandi misserum og er úthlutun úr sjóðnum skammarlega lítil fyrir.

Á sambandsstjórnarþingi SÍF dagana 7.- 8. mars 2020, þar sem forsvaraðilar nemendafélaga framhaldsskólanna komu saman og ræddu um hagsmunamál nemenda, **var eitt helsta áhyggjuefnið að nemendur gætu ekki lokið námi á tilskildum tíma vegna ástandsins sem hefur skapast vegna COVID-19. SÍF leggur áherslu á að þeim nemendum sem er skylt að ljúka starfsnámi til þess að útskrifast úr iðnnámi sé tryggt að þeir geti lokið námi á tilskildum tíma.**

F.h. SÍF,

Jóhanna Steina Matthíasdóttir, forseti